

7. Про державне оборонне замовлення: Закон України від 03.03.1999 № 464-XIV. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/464-14>

8. Про державні гарантії соціального захисту військовослужбовців, які звільняються із служби у зв'язку з реформуванням Збройних Сил України, та членів їхніх сімей: Закон України від 15.06.2004 № 1763-IV. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1763-15>

9. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2411-17>

10. Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію: Закон України від 21.10.1993 № 3543-XII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3543-12>

11. Про Національну гвардію України: Закон України від 13.03.2014 № 876-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/876-18>

Миронюк Станіслава Анатоліївна
старший викладач
кафедри тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

НАДАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ТА МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ ГРОМАДЯНАМ ЯК ФОРМА РЕАЛІЗАЦІЇ СОЦІАЛЬНОЇ І СЕРВІСНОЇ ФУНКЦІЇ ПОЛІЦІЇ

Життя та здоров'я людини є найвищою цінністю, а їх охорона забезпечується на найвищому законодавчому рівні. Зокрема, статтею 3 Конституції України визначено, що «людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю» [1]. Поліцейські, реалізуючи свої повноваження, що спрямовані на забезпечення публічної безпеки і порядку, охорону прав та свобод людини, а також інтересів суспільства і держави, протидіючи злочинності, зобов'язані надавати домедичну та медичну допомогу особам, які постраждали внаслідок вчиненого щодо них протиправного діяння або внаслідок обставин завдання шкоди життю та здоров'ю, викликаних факторами техногенного, природного характеру та інших подій, що мали наслідок завдання такої шкоди.

Повноваження поліції щодо вжиття заходів для надання невідкладної, зокрема домедичної та медичної, допомоги визначено в низці нормативних актів. Зокрема, відповідно до п. 4 ч. 1 ст. 18 Закону України «Про Національну поліцію», до основних обов'язків поліцейського належить «надавати невідкладну, зокрема домедичну і медичну, допомогу особам, які постраждали внаслідок правопорушень, нещасних випадків, а також особам, які опинилися в безпорадному стані або стані, небезпечному для їхнього життя чи здоров'я» [2]. Такий обов'язок на поліцейського покладено і ст. 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» [3], зокрема визначено, що поліцейські поряд з рятувальниками аварійно-рятувальних служб, працівниками державної пожежної охорони, фармацевтичними працівниками, провідниками пасажирських вагонів, бортпровідниками та інші особами є тими особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками зобов'язані надавати домедичну допомогу людині у невідкладному стані та повинні володіти практичними навичками надання домедичної допомоги.

Частиною 2 ст. 12 Закону України «Про екстрену медичну допомогу» передбачено, що Порядок підготовки та підвищення кваліфікації з надання домедичної допомоги осіб, які зобов'язані її надавати, визначається Кабінетом Міністрів України. На виконання відповідних положень Кабінетом Міністрів України прийнято постанову «Про затвердження Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надати домедичну допомогу» [4]. Зокрема, відповідно до положень зазначеного нормативного документа підготовка проводиться з метою набуття особами, які згідно із своїми службовими обов'язками зобов'язані надавати домедичну допомогу, знань та практичних навичок з надання такої допомоги особам, які перебувають у невідкладному стані. Остання має здійснюватися на базі вищих медичних і фармацевтичних навчальних закладів I-IV рівня акредитації незалежно від форми власності та підпорядкування, навчально-тренувальних відділів центрів екстреної медичної допомоги та медицини катастроф, навчально-тренувальних відділів Товариства Червоного Хреста, інших навчально-тренувальних підрозділів, які провадять діяльність відповідно до законодавства про освіту за програмами, затвердженими МОЗ і погодженими з МОН молоді і спорту. При цьому відповідальним за наукове та методологічне забезпечення підготовки та підвищення кваліфікації викладачів і викладачів-інструкторів зазначених

установ є Український науково-практичний центр екстреної медичної допомоги та медицини катастроф.

Важливо зазначити, що особі, яка пройшла підготовку та успішно склала відповідний іспит, видається посвідчення за формою згідно з додатком, строк дії якого становить п'ять років. Натомість Положенням про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України, затвердженим наказом МВС України від 26.01.2016 № 50 [5], домедичну підготовку поліцейських віднесено до системи службової підготовки як складової загальнопрофільної підготовки (п. 3, аб. 3 п. 6). Розділ VII Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України медичну підготовку визначає як навчання, спрямоване на здобуття поліцейським теоретичних знань з основ медичної допомоги та оволодіння практичними вміннями і навичками, необхідними для надання домедичної допомоги особам, які її потребують. Навчання з домедичної підготовки передбачає формування у поліцейських знань і вдосконалення практичних умінь та навичок щодо: надання само- і взаємодопомоги в разі отримання травматичних пошкоджень і поранень, отруєння, нещасного випадку, раптового захворювання тощо; профілактики захворювань. При цьому заняття з домедичної підготовки проводять працівники медичних установ, профільних кафедр (циклів) закладів (установ).

Під домедичною допомогою слід розуміти невідкладні дії та організаційні заходи, спрямовані на врятування та збереження життя людини у невідкладному стані та мінімізацію наслідків впливу такого стану на її здоров'я, що здійснюються на місці події особами, які не мають медичної освіти, але за своїми службовими обов'язками повинні володіти основними практичними навичками з рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, та відповідно до закону зобов'язані здійснювати такі дії і заходи.

На виконання норм закону та для забезпечення діяльності поліції, спрямованої на ефективний захист громадян в стандарт підготовки поліцейського, сьогодні за ініціативи МВС України, Національної поліції та сприяння міжнародних партнерів впроваджується навчально-практичний курс «Домедична підготовка», що є загальносвітовою практикою підготовки поліцейських. Так, світова спільнота давно використовує в роботі стандарти й рекомендації тактичної медицини та домедичної допомоги. Саме це є одним із вирішальних факторів щорічного зниження превентивних смертей у країнах ЄС та США.

Для нашої країни, де, на жаль, лікарі швидкої не завжди можуть надати ефективну допомогу потерпілому, адже основні небезпечні стани вимагають оперативної реакції та термінової допомоги табельними чи підручними засобами за лічені хвилини, першими, хто може надати домедичну допомогу, є саме працівники поліції, які прибули на місце події (вчинення злочину щодо особи, дорожньо-транспортна пригода, аварія техногенного характеру, стихійне лихо та ін.). Працівники поліції зобов'язані надавати першу домедичну допомогу або організувати її надання потерпілому. Лише за умови, що біля потерпілого знаходяться спеціалісти швидкої допомоги, поліцейський може перейти до інших завдань.

Навчально-практичний курс «Домедична підготовка» для поліцейських має включати набуття знань поліцейським щодо поняття та аспектів надання домедичної допомоги, поняття про анатомію і фізіологію, розуміння трикутника життя, основні причини смертності, патофізіологію травми, невідкладні стани, що загрожують життю, небезпечні критичні кровотечі, що загрожують життю, анатомію дихальної системи, прохідність дихальних шляхів, травми кінцівок переломи, вивихи, травми голови та хребта, травми грудної клітки, поняття та ознаки шоку, етіології та патогенезу та ін. Під час та за результатами навчання поліцейські мають набути навичок щодо: роботи рятувальників, здійснення організаційних дій з надання домедичної допомоги, доступу до постраждалого, переміщення потерпілих з місця події, методів перенесення потерпілих вручну за допомогою одного двох та трьох рятувальників, методів транспортування потерпілих на транспортному щиті, методів екстракції потерпілих з автомобіля, переміщення потерпілих при травмі; використання турнікету, імпровізованого джгута, бандажа як вторинного методу контролю кровотечі; форми контролю пацієнтів з кровотечами, проведення серцево-легеневої реанімації самостійно та в парі, використання плівки-клапану; проведення серцево-легеневої реанімації за допомогою АЗД; реанімації новонароджених (серцево-легенева реанімація, АЗД, обструкції дихальних шляхів); правил поведінки в умовах масової травми та катастроф, медичного сортування та транспортування уражених.

Таким чином, підготовка поліцейських щодо надання домедичної допомоги є обов'язковою складовою професійної підготовки поліцейського, оскільки є його обов'язком в межах реалізації соціальної та сервісної функції поліції, а тому має здійснюватися на високому професійному рівні в межах та відповідно до нормативних положень щодо підготовки осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу.

1. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40-41. Ст. 379.
3. Про екстрену медичну допомогу: Закон України від 05.07.2012 № 5081-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 30. Ст. 340.
4. Про затвердження Порядку підготовки та підвищення кваліфікації осіб, які зобов'язані надавати домедичну допомогу: Постанова Кабінету Міністрів України від 21.11.2015 № 1115. *Офіційний вісник України*. 2012. № 92. Ст. 90.
5. Про затвердження Положення про організацію службової підготовки працівників Національної поліції України: Наказ МВС від 26.01.2016 № 50. *Офіційний вісник України*. 2016. № 22. Ст. 42.

Припутень Дмитро Сергійович
доцент кафедри
загальноправових дисциплін
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

ЩОДО ПИТАННЯ СИСТЕМАТИЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Неможливо повною мірою всебічно дослідити ту чи іншу галузь права, оминаючи її джерела. Деякі вчені під джерелами військового права розуміють кінцевий результат правотворчої діяльності, який об'єктивується у різноманітних формах, у тому числі в нормативно-правових актах, нормативних договорах, судових прецедентах, правових звичаях, релігійних текстах, а у деяких випадках – правових доктринах. Теорія військового права, що претендує на розкриття законів функціонування та розвитку військової організації держави, у свою емпіричну основу повинна включати усю сукупність чинних джерел військового права, так само як і всі історичні пам'ятки військового права [1]. Інші вчені під джерелами військового права розуміють існуючі у межах національної правової системи явища нормативно-правового характеру, які мають конкретно визначені зміст і форму виявлення та здійснюють регулювання військово-публічних відносин [1]. П.П. Богуцький зазначає, що «юридичні джерела військового права, утворюючи певну систему, є зовнішнім виявленням внутрішнього змісту зазначеної комплексної галузі права, яка регулює публічні відносини, що виникають і діють у військовій та військово-цивільній сфері під час реалізації функції захисту держави».

До основних джерел військового права України беззаперечно належать нормативно-правові акти, а саме:

- Конституція України;
- Закони України;
- Укази та розпорядження Президента України;
- Постанови Верховної Ради України;
- постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України;
- нормативно-правові акти центральних органів виконавчої влади, відомчі нормативно-правові акти: накази, директиви, розпорядження;
- накази, директиви, розпорядження командирів (начальників об'єднань, з'єднань військових частин та установ);
- військова доктрина – декларація про політику держави (країни) в галузі військової безпеки. Система офіційних поглядів і положень держави (країни), яка встановлює напрями підготовки і дій держави, військового будівництва у військовий та мирний час.

Основним головним джерелом військового права України є Конституція України, якою «визначено механізм забезпечення оборони України, захисту її суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності, а також забезпечення державної безпеки і захисту державного кордону України шляхом покладення цих функцій відповідно на Збройні Сили та військові формування, правоохоронні органи держави» [4]. Нормативні приписи військового законодавства України, представлено ч. 1 ст. 92 Конституції України, яка вказує, що виключно законами України визначаються: організація Збройних Сил України; правовий режим воєнного стану. За ч. 2 ст. 92 Конституції, виключно законами України встановлюються: порядок направлення підрозділів Збройних Сил України до інших держав; порядок